

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра психолого-медико-педагогічних основ корекційної роботи

Кваліфікаційна робота
магістра

з теми: **“Особливості корекції заїкання у дітей дошкільного віку
засобами сюжетно-рольової гри”**

Виконала здобувачка 2 курсу групи SoL4-M22z
ОП Спеціальна освіта (Логопедія)
спеціальності 016 Спеціальна освіта
спеціалізації 016.01 Логопедія
Тетяна ОЛЕКСЮК

Керівник:
Ірина РУДЗЕВИЧ,
кандидат психологічних наук, доцент

Рецензент:
Олена ЧОПІК,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КОРЕКЦІЇ ЗАЇКАННЯ ЗАСОБАМИ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВОЇ ГРИ.....	7
1.1 Сюжетно-рольова гра і її значення у всебічному розвитку дитини ..	7
1.2 Роль сюжетно-рольової гри в розвитку мовлення дітей дошкільного віку.....	13
1.3 Сутність заїкання та сучасні методи його корекції	18
Висновок до першого розділу.....	31
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ТЕМПО-РИТМІЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАЇКАННЯМ.....	33
2.1 Опис експериментальної методики дослідження	33
2.2 Аналіз результатів дослідження	40
Висновок до другого розділу.....	45
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА КОРЕКЦІЇ ЗАЇКАННЯ ЗАСОБАМИ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВОЇ ГРИ	47
3.1 Обґрунтування та розробка методики корекції заїкання засобами сюжетно-рольової гри	47
3.2 Аналіз результатів формувального етапу дослідження.....	61
Висновок до третього розділу.....	66
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Сучасний етап модернізації спеціальної освіти привносить суттєві зміни, які стосуються змісту навчання, розвитку інтегративних підходів у навчанні дітей із мовленнєвими порушеннями.

Заїкання відноситься до одного з самих складних мовленнєвих порушень, що виникає у дітей від 2 до 6 років, тобто у період інтенсивного формування функцій мовлення та обмежує комунікативні можливості дитини, спотворює розвиток особистісних якостей, ускладнює її соціальну адаптацію. Заїкання проявляється в порушенні плавності та ритму мовлення, що виникають через переривання, повторення або продовження окремих звуків та складів. Такі повторення та затримки та під час вимови слів виникають внаслідок судом м'язів мовленнєвого апарату, супроводжуються порушеннями дихання та змінами в просодичній ланці вимови: силі та висоті звуку, темпі мовлення.

Заїкання розглядається з різних позицій: клінічних, фізіологічних, нейрофізіологічних, психологічних, лінгвістичних (Н. Асатіані, Л. Белякова, М. Буянов, Б. Драпкін, Н. Власова, М. Жинкін, В. Кочергіна, О. Лурія, І. Поварова, І. Сікорський, В. Шкловський та ін.). Механізми заїкання аналізуються з точки зору анатомо-фізіологічної, спастико-координаційної, психолінгвістичної і психологічної теорії. В одних випадках заїкання тлумачиться як складне невротичне порушення, яке є результатом «збою» нервових процесів в корі головного мозку, порушення кірково-підкіркової взаємодії, розладу єдиного темпу мовленнєвих рухів – дихання, голосу, артикуляції (Є. Кок, М. Ромун, Є. Ополінський, В. Шкловський та ін.). В інших випадках – як складний невротичний розлад, який є результатом зафіксованого рефлексу неправильного мовлення, що первинно виник внаслідок мовленнєвих порушень різного характеру (Н. Асатіані, В. Козаков, Р. Клепікова, А. Лубенська, А. Рахмілевич, Ю. Фрейдін та ін.). Деякі вчені заїкання розглядають як переважно функціональне, складне порушення мовлення, яке є наслідком загального та мовленнєвого дизонтогенезу та

дисгармонійного розвитку особистості (Н. Власова, Е. Герценштейн, В. Гілярівський, Н. Самойленко та ін.). Існують дослідження, в яких патофізіологічний механізм заїкання пояснюється органічними змінами центральної нервової системи (С. Баздірева, Л. Белякова, С. Оганесян, Н. Ричкова та ін.). Різноманітність проявів заїкання визначають необхідність комплексного підходу до його подолання, на що вперше звернули увагу І. Сікорський та І. Хмелевський. Так, І. Сікорський поєднував лікування заїкання з мовленнєвою гімнастикою, фармацевтичним, психотерапевтичним, лікуванням і рухливими вправами.

В сучасній спеціальній методиці комплексний медико-психолого-педагогічний підхід до проблеми заїкання є системою чітко означених і узгоджених між собою засобів взаємодії різних фахівців: лікаря, логопеда, психолога, спеціаліста з логопедичної ритміки, фізіотерапевта, соціального працівника. Різноманітність логопедичних методик подолання заїкання (Л. Бегас, Л. Журавльова, В. Кондратенко, С. Конопляста, А. Кравченко, Р. Левіна, З. Ленів, С. Миронова, Н. Чевелева, Р. Юрова та ін.) обумовлена складністю його структурних проявів та недостатнім рівнем знань про його природу. Отже, успішна корекція заїкання у дітей дошкільного віку може здійснюватись лише внаслідок багатоаспектного впливу, спрямованого на регулювання та формування мовленнєвих і не мовленнєвих процесів. Психолого-педагогічну значущість проблеми та її недостатнє теоретичне і методичне розроблення обумовили вибір теми нашого дослідження: **«Особливості корекції заїкання у дітей дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри».**

Мета дослідження: полягає у обґрунтуванні та розробленні методики корекції заїкання засобами сюжетно-рольової гри.

Об'єкт дослідження: комунікативно-мовленнєва діяльність дітей старшого дошкільного віку із заїканням

Предмет дослідження: методика корекції заїкання засобами сюжетно-рольової гри.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати ступінь розробки досліджуваної проблеми в методичній, психолого-педагогічній і спеціальній літературі.
2. Визначити роль та значення сюжетно-рольової гри в розвитку мовлення дітей дошкільного віку
3. Розробити та обґрунтувати методику діагностики передумов темпо-ритмічної організації мовлення дітей дошкільного віку зі заїканням.
4. Обґрунтувати, розробити та апробувати методику корекції заїкання у дітей дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри.

Методи дослідження: *теоретичні:* вивчення, аналіз загальної і спеціальної психолого-педагогічної та методичної літератури; *емпіричні:* анкетування, спостереження; бесіда; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний); *статистичні:* кількісний та якісний аналіз експериментальних даних ступеня прояву заїкання у різних ситуаціях спілкування

Теоретична значущість: теоретично обґрунтовано методику діагностики передумов темпо-ритмічної організації мовлення дітей дошкільного віку зі заїканням; визначено роль та значення сюжетно-рольової гри в розвитку мовлення дітей дошкільного віку; обґрунтовано методику корекції заїкання у дітей дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри..

Практичне значення: результати дослідження можуть бути використані в практиці індивідуальної і групової роботи з дітьми з заїканням, у практиці закладів дошкільної освіти, альтернативних організацій, діяльність яких спрямована на корекцію темпо-ритмічної організації мовлення дітей; під час викладання навчальних дисциплін логопедичного циклу у закладі вищої освіти.

Експериментальна база: Вижницький дошкільний заклад освіти (ясла-садок) № 1: «Ромашка»

Апробація результатів дослідження

Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на науковій конференції студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. За результатами дослідження опубліковано наукову статтю.

Структура роботи. Дипломна робота магістра включає: вступ, три розділи, загальні висновки, список використаних джерел та додатки.

ВИСНОВКИ

Проведене нами теоретико-експериментальне дослідження «Особливості корекції заїкання у дітей дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри» дає підстави зробити такі висновки:

1. Теоретичний аналіз загальної і спеціальної психолого-педагогічної і методичної літератури та сучасних підходів до подолання тяжких порушень мовлення, засвідчує значний інтерес вчених-дослідників до проблеми заїкання у дітей дошкільного віку та визначення найбільш раціональних шляхів його корекції.

Узагальнення результатів вивчення наукових джерел дозволяє зробити висновок про те, що при всьому розмаїтті корекційних методик цього порушення поза увагою на сьогодні залишилася проблема використання сюжетно-рольової гри як засобу корекції і усунення заїкання, що свідчить про необхідність удосконалення логопедичної роботи в цьому напрямку.

На підставі аналізу науково-методичних джерел визначено поняття «сюжетно-рольова гра», виокремлено її засоби та основні ознаки; розглянуто її вплив на всебічний розвиток дитини та визначено її можливості у корекції заїкання.

2. Науково обґрунтовано та розроблено методику дослідження передумов темпо-ритмічної організації мовлення та готовності до ігрової діяльності дітей дошкільного віку із заїканням; у відповідності до завдань методики описано критерії і показники їх сформованості у зазначеній категорії дітей.

На основі матеріалів констатувального етапу дослідження виведені особливості сюжетно-рольової гри дошкільників; рівень розвитку темпо-ритмічної організації руху; уміння зовнішньо проявляти емоційні переживання та керувати собою; уміння дітей користуватися немовленнєвими засобами комунікації на основі уявлення та уяви, самостійно розробляти короткі сценарії імітаційних вправ.

Аналіз експериментальних даних показав, що діти дошкільного віку зі заїканням мають значно нижчі показники розвитку ігрових засобів, ніж їх однолітки з нормальним мовленнєвим розвитком. Нами виявлено декілька рівнів сформованості ігрової діяльності у дітей старшого дошкільного віку: високий (діти із заїканням – 16,7%, діти з нормальним мовленнєвим розвитком – 70%), достатній (діти із заїканням – 16,7 %, діти з нормальним мовленнєвим розвитком – 30%) , середній (діти із заїканням – 41,6 %, діти з нормальним мовленнєвим розвитком – 0%) і низький (діти із невротичним заїканням – 25%, діти з нормальним мовленнєвим розвитком – 0%).

3. У дослідженні визначено та науково обґрунтовано умови корекції заїкання дітей старшого дошкільного віку; розроблено та апробовано методику корекції заїкання цих дітей засобами сюжетно-рольової гри, яка базувалася на загальнодидактичних і спеціальних принципах. Вона представлена поетапною системою вправ і завдань, які спрямовувалися на розвиток емоційно-вольового стану дітей, уміння користуватися немовленнєвими засобами комунікації, формування творчих здібностей, свідомості, моральних норм і правил поведінки в ігрових і вигаданих казкових ситуаціях, але таких, які відображають життєві явища та відносини між людьми, самостійних форм спілкування. Розроблено зміст ігрової діяльності.

4. Експериментальна перевірка запропонованої методики корекції заїкання дітей старшого дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри засвідчила її ефективність і доцільність застосування в спеціальних дошкільних навчальних закладах.

Зіставлення кількісних характеристик прояву заїкання дітей старшого дошкільного віку з невротичною та неврозоподібною формами заїкання дозволило простежити значне позитивне покращення мовлення в експериментальних групах.

Залучення дітей старшого дошкільного віку зі заїканням до ігрового процесу не тільки зменшило ступінь прояву заїкання та фіксованості на

ньому, але й вплинуло на розвиток мовлення в цілому та міжособистісну комунікацію.

5. Прослідковано, що ефективність подолання заїкання засобами сюжетно-рольової гри значною мірою визначається формою заїкання (невротичне чи неврозоподібне), його впливом на психічний розвиток дитини та її комунікативно-мовленнєву функцію.

Отже, аналіз проведеного дослідження свідчить про те, що корекція заїкання дошкільників ефективно здійснюється за допомогою ігрової діяльності, яка допомагає зняти напругу, страх мовлення, значно збільшує мотивацію дітей до самоконтролю мовленнєвих висловлювань, ефективно впливає на розвиток мовленнєвого дихання, створює умови, що сприяють покращенню темпо-ритмічної основи мовлення, розвитку моторики, підвищують комунікабельність, впливають на розвиток продуктивної діяльності дітей (зображувальної, музичної, мовленнєвої).

Здійсненне дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми корекції заїкання засобами сюжетно-рольової гри. Подальшої розробки вимагають питання удосконалення диференційованого змісту корекційної роботи у відповідності до різних форм заїкання, ускладнених несформованістю засобів спілкування, проблемами у розвитку психоневрологічної сфери; організації різних видів ігрової діяльності в загальній системі освітнього простору в логопедичних групах для дітей із заїканням

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемова Л. В. Розвиток теорії та практики дитячої гри. *Дошкільне виховання*. 2001. № 7. С. 18-19.
2. Артемова Л. В., Янківська О. П. Дидактичні ігри і вправи в дитячому садку. Київ: Рад. школа, 1997. 127 с.
3. Бегас Л. Д. Корекція заїкання дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності: дис. канд. пед. наук: 13.00.03. Корекційна педагогіка. Київ, 2016. 239 с.
4. Бегас Л. Д. Корекція заїкання засобами театралізованої діяльності. *Логопедія*. 2011. № 1. С. 11-14.
5. Березан О. І. Неврологічні основи логопедії: Навчальний посібник для студентів спеціальності 6.010100 «Корекційна освіта» Полтава: Друкарня ПП Ткалич А.М. 2008. 92 с.
6. Бех І. Д. Виховання особистості : навчально-методичний посібник. Київ: Либідь, 2003. 280 с.
7. Богуш А. М. Дошкільне дитинство : його сьогодення і майбутнє. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. 2008. Вип. 14. С. 27-30.
8. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей: сутність та шляхи реалізації. *Дошкільне виховання*. 1999. № 6. С. 3-5.
9. Богуш А. М., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах : підручник для студентів ВНЗ. Київ: Видавничий дім «Слово», 2006. 304 с.
10. Богуш А. М., Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи : навч. посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 304 с.
11. Бурова А. П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 296 с

12. Гайван Т. Я. Логопедична робота з дітьми : Комплекс матеріалів для логопедичних занять. Харків : Веста, 2008. 184 с.
13. Галущенко В. І. Застосування інноваційних логопедичних технологій у корекційній роботі з дітьми з порушеннями мовлення. Актуальні питання корекційної педагогіки : збірник наукових праць. 2016. Вип. 7. URL: <http://aqce.com.ua/download/publications/45/42.pdf>
14. Гра дошкільника : теорія і практика : дайджест 5 / Упор. Г. І. Григоренко. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2007. 196 с.
15. Гуцал Л. Л., Миронова С. П. Корекція заїкання у молодших школярів : навч.-метод. посіб. Київ : Шкільний світ, 2010. 119 с.
16. Дегтяренко Т.В. Нейрологопедичний підхід у діагностиці та корекції тяжких порушень мовлення у дітей дошкільного віку. Особлива дитина: навчання і виховання. Київ: Педагогічна преса, 2016. 38-46.
17. Деркач О. О. Арт-педагогіка як інноваційна технологія особистісно орієнтованого навчання та виховання. Режим доступу: https://akord.at.ua/publ/statti_2/art_pedagogika_jak_innovacijna_tekhnologija_osobistisno_orientovanogo_navchannja_ta_vikhovannja/3-1-0-4
18. Драло, Т., Аніщук, А. Розвиток комунікативної культури в дітей дошкільного віку засобами ігрової діяльності. Психолого-педагогічний пошук: *«Актуальні проблеми дошкільної освіти: перспективи, інновації, розвиток»*. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. 2016. С. 95-99
19. Жданова К. О. Значення дидактичних ігор у корекції мовлення дітей старшого дошкільного віку. Актуальні питання спеціальної, інклюзивної і здоров'язберезувальної освіти. Харків, 2022. С. 53–54.
20. Журавльова Л. С. Розвиток мовлення у старших дошкільників із заїканням засобами музично-дидактичних ігор : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2009. 23 с.
21. Іванова Т. М. Підлітку, який заїкається. *Дефектолог.* 2008. № 4 С. 3-17.

22. Івахненко В. М. Корекція вад мовлення засобами театральної педагогіки. *Логопед.* 2012. № 7. С. 2-5.
23. Карабаєва, І. Визначаємо рівень сформованості ігрової компетентності. Вихователь-методист дошк. закл.: щоміс. спеціаліз. журн. 2017. № 2. С. 52-58., с. 53.
24. Конопляста С. Ю., Морозова Т. Комплексний підхід до подолання заїкання у юнаків : навчально-методичний посібник. Київ, 2005. 144с.
25. Конопляста С.Ю., Сак Т.В. Логопсихологія. Навчальний посібник / за ред. М.К. Шеремет. Київ: Знання, 2010. 293 с
26. Кравченко А. І. Корекція заїкання у дітей молодшого та середнього шкільного віку засобами комплексної фізичної реабілітації: дис. канд. пед. наук: 13.00.03 «Корекційна педагогіка». Суми, 2003. 200 с
27. Крутій К. Л. Можливості формування мовної особистості у дошкільному віці. *Дошкільна освіта.* Запоріжжя. 2003 № 1. С. 32-38.
28. Кудярьська Т. Р. Виховання та навчання дітей з мовними порушеннями в умовах модернізації освіти. *Логопед.* 2011. № 8. С. 17-18.
29. Кудярьська Т. Р. Врахування структури дефекту під час організації корекційної роботи. *Логопед.* 2012. № 2. С. 2-4.
30. Лаврентьєва Г. П. Культура спілкування дошкільнят. Київ: Рад. школа, 1988. 128 с., с. 52
31. Ленів З. П. Корекція порушень усного мовлення у дітей дошкільного віку засобами арттерапії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. пед. наук: спец 13. 00. 03 "Корекційна педагогіка". Київ : вид. НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. 21с.
32. Ленів З. П., Проців С. Музикотерапія в системі корекції заїкання Корекційна педагогіка. 2008. №2. С. 24-30.
33. Лінгводидактика в сучасних закладах освіти. Одеса: ПНЦ АПН України, 2001. 269 с

34. Логопедія : [підручник. - друге видання, перероблене та доповнене] / За ред. М. К. Шеремет. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. 672 с.
35. Лопатинська В. Морально-гуманістичний зміст спілкування. *Шлях освіти*. 2003. №1. С.27-30.
36. Марченко І. С. Формування творчого зв'язного мовлення у дошкільників із затримкою психічного розвитку : навчально-методичний посібник. Київ : КНТ, 2006. 92 с.
37. Марченко І. С., Василевська Н. Ю. Формування інтонаційної сторони мовлення у дошкільників із загальним недорозвитком мовлення. *Корекційна педагогіка : вісник Української асоціації корекційних педагогів*. 2007. № 3. С. 35-38.
38. Науменко Т. І., Кириченко Н. Т. Виховує мистецтво : активізація творчості дошкільників засобами мистецтва : метод. посіб. Київ : ІЗМН, 1998. 100 с.
39. Павлов І. П. Фізіологія вищої нервової діяльності. Київ: Держмедвидав., 1951. 235 с.
40. Пахомова Н. Г. Стан комунікативної компетенції у дітей старшого дошкільного віку з тяжкими вадами мовлення. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету. Сер. «Соціально-педагогічна» / [За ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співак]. Кам'янець-Подільський, 2007. Вип. 7. С. 223-225.
41. Піроженко Т. О. Мовлення дитини : психологія мовленнєвих досягнень дитини. Київ: Главник, 2005. 112 с.
42. Плиска О. І. Фізіологія вищої нервової діяльності та сенсорних систем: Посібник. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 285 с.
43. Психотерапія в логопедичній практиці: Методичні рекомендації / Укладач Н.М. Ушанська. Київ: РУМК, 1992. 24 с.

44. Рібцун Ю. В. Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі : навч.- метод. посіб. Київ. 2022
45. Русова С. Ф. Вибрані педагогічні твори. Київ: Освіта, 1996. 304 с.
46. Синьов В. М. Українська корекційна педагогіка та психологія на шляху інтеграції у світовий науковий простір. Педагогіка духовності: поступ у третє тисячоліття: Матеріали міжнародної наукової конференції. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова 2005. -199 с.
47. Тарасун В. В. Логодидактика : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2011. 392 с.
48. Тарасун В.В. Логодидактика. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. Київ: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 2004. 348 с.
49. Теорія і практика сучасної логопедії: Збірник наукових праць: Вип. 3. Київ: Актуальна освіта, 2006. 148 с.
50. Трофименко Л. І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ : програмно-методичний комплекс / за ред. Є. Ф. Соботович. Київ: Актуальна освіта, 2007. 120 с.
51. Федорова М.А. Сюжетно-рольова гра як засіб виховання моральних цінностей дошкільника. *Сталий розвиток : проблеми та перспективи* / за заг. ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: вид-во "Полісся", 2015. С. 164-170.
52. Філатова Ю. О. Порушення онтогенезу плавності мови. *Дефектологія*. 2003. № 3. С. 34-38.
53. Фльоріна Є. О. Розмовне мовлення в дитячому садку. Бесіда в дитячому садку. Розповідання в дошкільній практиці. Дошкільна лінгводидактика : хрестоматія / Упоряд. А. М. Богуш. Київ, 1999. Ч. 2. С. 40-50.
54. Хілько Г. О., Зятіна І. М. Логоритміка для дітей-логопатів дошкільного віку. *Логопед*. 2013. №8. С. 40-45.

55. Чевелева Н. А. Заїкання у дітей. Основи теорії і практики логопедії. Київ, 1968. С. 229-271.

56. Шеремет М. К. Формування усного зв'язного висловлювання у дітей із фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення // Хрестоматія з логопедії / За заг. ред. М. К. Шеремет. Київ : КНТ, 2008. С. 175-180.

57. Шеремет М. К., Боряк О.В. Корекція просодичної сторони мовлення у дітей старшого дошкільного віку з дизартрією: навч.-метод. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2013. 192 с.

58. Шеремет М. К., Пахомова Н. В.. Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення до навчання в школі : навчально-методичний посібник. Київ : Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, 2009. 137 с.

59. Школьник С.Я. Мовні віршовані ігри та вправи з музичним супроводом для дітей-дошкільників, що мають вади мовлення. Харків: Торнадо, 1999.80 с

60. Юрова Р. А. Диференційний підхід у подоланні заїкання. *Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету* : / Укл. Г. І. Волинка, О. В. Уваркіна, О. П. Симоненко, О. П. Ємельянова. Київ : Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, 2012. С. 274-276.

61. Юрова Р. А. Заняття з логоритміки у групах для дітей із заїканням : методичні рекомендації / Укл. А. В. Щолокова, Р. А. Юрова, Київ: НМЦСО, 2000. 52 с.